

Vision 2040

Individuel datakontrol som nøglen til mere velfærd, velstand og datademokrati i det danske samfund

I 2040 indtager Danmark en international førerposition, når det kommer til at realisere det værdiskabelsespotentialer, som nye digitale teknologier muliggør. Kernen ligger i øget dataanvendelse - mere specifikt i kombinationen af borgerskabte data, data fra offentlige myndigheder og data indsamlet af private virksomheder. For den enkelte borger manifesterer værdiskabelsen sig direkte i, at udbuddet af etisk ansvarlige digitale services af høj kvalitet er forøget markant. For erhvervslivet har den øgede dataanvendelse ført til en styrket innovationskapacitet og konkurrencekraft, og for de offentlige aktører har adgangen til nye databaserede indsigter gjort det muligt at prioritere de offentlige ressourcer bedre, samt at flytte fokus fra håndtering af problemer til forebyggelse og sundhedsfremme. Samlet set, har denne udvikling gjort Danmark til et mere innovativt og velstående foregangsland med et forbilledligt dataunderstøttet velfærdssystem - målt på kvalitative, såvel som kvantitative parametre.

Førstepladsen er ikke - som man måske kunne frygte - resultatet af, at danske virksomheder og institutioner er gået på kompromis med etik, demokratiske rettigheder og fortrolighedshensyn i deres omgang med borgernes data i optimeringens navn -

sådan som vi har set det andre steder i verden. Tværtimod, er den et produkt af et målrettet tværsektorielt samarbejde om at sikre borgernes individuelle datarettigheder; om at gøre data til et demokratisk anliggende, og om at forbedre den generelle datasikkerhed ved hjælp af en unik borgercentreret datainfrastruktur.

Så hvordan hænger det sammen og hvordan nåede vi derhen?

Det hele begyndte med, at centrale aktører fra det danske erhvervsliv, den offentlige administration, velfærdssektoren, forskningsverdenen og civilsamfundet i starten af 2020'erne for alvor fik øjnene op for Danmarks unikke potentiale i forhold til datadrevet værdiskabelse og innovation. Potentialet viste sig i sammenfaldet af en række faktorer, herunder tilstedeværelsen af centrale offentlige registre med høj kvalitetsdata om den danske befolkning; en veludbygget offentlig digital infrastruktur; en digital kyndig befolkning med tillid til både institutioner og medborgere, samt stærke teknologiske vidensmiljøer. I gruppen af centrale aktører bredte der sig en erkendelse af, at det ville kræve nytænkning, samarbejde på tværs af sektorer og en borgercentret tilgang at indfri potentialet. Behovet for et fokus på sidstnævnte blev især tydeliggjort i en stor befolkningsundersøgelse udarbejdet af projektet Algoritmer, Data & Demokrati i begyndelsen af 20'erne. Denne viste, at danske borgere i stor stil efterspurgte tiltag, der kunne sikre dem en højere grad af selvbestemmelse, kontrol og valgfrihed i deres digitale liv. Ligeledes pegede undersøgelsen på, at borgernes positive indstilling over for teknologiens muligheder hang sammen med oplevelsen af at have reelle handlemuligheder ift. teknologi og data¹.

Inspirationen til en governancemodel, der kunne understøtte et borgercentreret teknologisamarbejde på tværs af sektorer, kom bl.a. fra den danske andelsbevægelse og dens grundtanken om *at skabe samarbejde mellem (isoleret set) ringestillede parter for derved at forbedre deres kår*. Der blev således etableret en governancemodel for samarbejdet, hvor udbydere af borgernære services og aktører med en interesse i at lette adgangen til borgerdata gik sammen på tværs og fik etableret en partsneutral infrastruktur, der stillede alle aktører bedre. Konkret gav man borgeren overblik og fuld kontrol over egne data og mulighed for at skabe værdi med disse vha. forskellige digitale services og redskaber. Samtidig gjorde man det muligt og nemt for borgeren at dele databaserede indsigter med virksomheder, forskere og offentlige institutioner krypteret og anonymiseret, og således at bidrage positivt til den samfundsmæssige værdiskabelse. Fra den skandinaviske designtradition tjente ideen om den demokratiske inddragelse af borgeren som medskabere og beslutningstager i udviklingsprocessen hele vejen igennem som inspirationskilde.

¹ <https://algoritmer.org/befolkningsundersoegelse/konklusioner/> (se også screenshot af konklusionboks fra hjemmesiden på side 3)

Individuel datakontrol og krypteringsteknologi som midler til at nå målet

Den løsningsmodel, som har gjort det muligt at indfri potentialet i datadrevet værdiskabelse og innovation bygger altså på individuel datakontrol og neutral datamediering. Teknologisk er løsningsmodellen understøttet af af den overvejende danskudviklede krypteringsteknologi *Secure Multiparty Computation*, der gør det muligt at udføre beregninger på krypterede, anonymiserede borgerdata, samt at samkøre data i krypteret form. Med *Secure Multiparty Computation* som kernen i den tekniske infrastruktur, er det således muligt for aktørerne at kombinere og skabe viden og værdi baseret på borgerdata uden på noget tidspunkt at have direkte adgang til borgernes rådata.

Med den skitserede løsningsmodel og infrastruktur kan alle virksomheder, offentlige organisationer og forskningsinstitutioner udbyde personaliserede services til borgeren og nemt sende denne dataadgangsanmodninger i forbindelse med fx forsknings- eller innovationsprojekter. Borgerne oplever at være blevet aktive datasubjekter frem for passive dataobjekter. Oplevelsen af at have reel kontrol over egne data, og erfaringen med at kunne skabe personlig og samfundsmæssig værdi ved hjælp af personlige data uden at gå på kompromis med fortroligheden, har skærpet følelsen af aktivt medborgerskab og motiveret mange borgere til at udforske potentialet i datadrevet innovation. Modellen har udover at forbedre borgernes livskvalitet og velfærd, bidraget til at Danmark i 2040 ligger i top 10 på listen over lande der har frembragt flest unicorn-virksomheder i globalt perspektiv.

Ved at sætte borgeren i centrum i et værdibaseret økosystem af forbundne parter, funderet på en neutral infrastruktur, sikker teknologi og en tankegang vi kender fra andelsbevægelsen, er det således lykkedes at skabe et demokratisk dataparadigme, der har været med til at forbedre livskvaliteten hos den enkelte borger og til at gøre Danmark til et mere innovativt og konkurrencedygtigt samfund.

Danskerne efterspørger viden, der giver dem større kontrol over deres digitale liv

Ifølge danskerne er viden, der øger oplevelsen af selvbestemmelse, kontrol og valgfrihed i det digitale liv det område, hvor der er det største vidensbehov og oplysningspotentiale – og det går på tværs af alle undersøgelsens temaer, fra ansigtsgenkendelse til brug af algoritmer på arbejdspladsen. I fokusgrupperne lægger flere deltagere også vægt på, at øget viden og forklaring om 'de her tekniske ting' er afgørende for, at de reelt kan forholde sig teknologiens konsekvenser, for *"(...) hvis jeg ikke forstår det, kan jeg ikke tage stilling til, om det er data jeg gerne vil dele eller ej!"* (Liv, 39 år).

Danskerne udtrykker et stort behov for at have kontrol over den digitale data som indsamles om dem, og for at vide hvornår de interagerer med teknologier – ikke mindst muligheden for at vælge denne interaktion fra. Netop oplevelsen af, at man som individ kan træffe et aktivt til- eller fravalg i hverdagen kan gøre, at man er mere positiv overfor teknologiens potentialer.